تعاملات دیپلماتیکی تهران - کابل باید ارتقا یابد

اکبری- نقوی حسینی، سخنگوی کمیسیون امنیت ملی با بیان این که مثلث آمریکایی، سعودی و صهیونیستی برای داعش طرحی ۱۰۰ ساله دارند و هدف شان، کشتار شیعه و سنی به دست یکدیگر است افزود: ما باید تمهیدات امنیتی موثرتر و شدیدتری را در مرز شرقی داشته باشیم و تعاملات دیپلماتیک موثری را با دولت افغانستان دنبال کنیم چرا که قرائن گواه بر تجمیع و بازیابی نیروهای متفرق شده جریان داعش در افغانستان است.

امکان سنجی حضور داعش در افغانستان و اقدامات ایران برای مقابله با آن

داعش به همسایه شرقی ایران کوچ داده می شود؟

ادیب- حملات تروریستی در افغانستان طی هفته های اخیر و به‌ویژه پس از شکست نهایی داعش در سوریه به شدت افزایش یافته است تا جایی که رهبر انقلاب در بیانات اخیر شان به برنامه آمریکا برای انتقال داعش به خاک همسایه شرقی ایران و اهداف و مخاطرات این حرکت اشاره کردند. از سویی دیگر رفتار و آمدهای دیپلماتیک و امنیتی میان مقامات ایران و افغانستان و به خصوص تنظیم یک سند مدون در حوزه گفت و گوهای دوجانبه، نشان می دهد دو کشور خطر حضور داعش در سرزمین خود را از نزدیک حس کرده و به فکر حل مشترک مسئله افتاده اند. همین سه روز پیش امیر سرتیپ حاتمی وزیر دفاع کشورمان در تماس تلفنی با سپهبد طارق شاه بهرامی همتای افغانستانی خود، با اشاره به اقدامات تروریستی هفته های اخیر در افغانستان هشدار داده بود: آمریکایی ها بعد از شکست سنگینی که در عراق و سوریه متحمل شدند تلاش کردند داعش را از مهلکه خارج کنند و به افغانستان انتقال دهند تا با جنایت بی شرمانه آن ها، حضور خود در افغانستان را موجه جلوه دهند. در گزارش پیش رو ابتدا امکان سنجی حضور گروه تروریستی داعش در افغانستان را بررسی می کنیم و در ادامه به تحولات مربوط به برخورد با این جریان خواهیم پرداخت.

عکس: تزئینی است

■ استراتژی اعلامی رئیس جمهور آمریکا

البته ترامپ، رئیس جمهور آمریکا در استراتژی جدید این کشور برای افغانستان چند ماه پیش اعلام کرد که «با خروج نظامیان آمریکایی از افغانستان به این دلیل مخالف است که نمی خواهد خلأ ایجاد شده به قدرت گرفتن گروه‌های تروریستی منجر شود.» البته برخی تحلیل گران داخلی افغانستان معتقدند که آمریکا در استراتژی جدید به دنبال حذف مطلق ایران، روسیه و دیگر کشورهای دارای منافع در افغانستان از این کشور است.

■ داعش در کدام ولایات افغانستان حضور دارد؟

مقامات و چهره های افغان هم حضور داعش در خاک خود را تأیید کرده اند. به گفته حاجی خلیل دری، معاون حزب وحدت ملی مردم افغانستان، اکنون داعش در ایالات جوزجان، سرپل و بدخشان افغانستان حضور دارد. در ولایت غزنی هم ۱۹ دی ماه امسال داعش با پخش شب نامه هایی رسما حضور خود را اعلام کرد. دی ماه امسال رکس تیلرسون وزیر امور خارجه آمریکا نیز گفته بود که داعش در حال جذب نیرو در افغانستان است اما جزئیات بیشتری در این باره اعلام نکرد. همان زمان تصاویری منتشر شد که نشان می داد پرچم داعش بر خودروهای زرهی ارتش افغانستان برافراشته شده که این موضوع نگرانی بسیاری از شهروندان این کشور را برانگیخت. چند روز بعد دولت افغانستان تعداد جنگجویان این گروه را بین ۵ تا ۱۰ هزار نفر برشمرد و اعلام کرد این گروه در برخی از شهرستان های استان ننگرهار از جمله «پچیرآگام» برای خود پایگاه ایجاد کرده است. حضور داعش در افغانستان البته یک تیر و چند نشان است؛ هم مرزهای دشمن خونی اش، (یعنی ایران) را مورد تهدید قرار خواهد داد و هم راه رسیدن تهدیدات تروریستی به دو رقیب بین المللی اش یعنی چین و روسیه را باز می کند.

■ اولین پیگیری ایران؛ سازوکار دیپلماتیک

حال ایران باید چه کند؟ به نظر می رسد بعد مذاکراتی موضوع از اردیبهشت امسال شدت یافته است. ظریف وزیر خارجه کشورمان، اردیبهشت ماه سفری به کابل داشت و گفت و گوهایی را آغاز کرد که قرار است به یک سند جامع بین دو کشور برسد. توضیح این که ایران و افغانستان امسال کمیته هایی برای گفت و گو با یکدیگر تشکیل دادند تا به سندی راهبردی در کوتاه‌ترین زمان ممکن (شش ماه) دست یابند؛ سندی که البته هنوز نهایی نشده است. مهر ماه امسال «دولت وزیری» سخنگوی وزارت دفاع افغانستان از ایران خواسته بود تا «همکاری های نظامی با افغانستان را افزایش دهد.» پیش از این نیز سخنگوی وزارت دفاع افغانستان گفته بود که افغانستان کمک نظامی هر کشوری را که حاضر باشد «بدون قید و شرط» کابل را در مبارزه با تروریسم یاری دهد، می پذیرد. چند ماه بعد از این مذاکرات دبیر شورای عالی امنیت ملی در دیدار محمد حنیف اتمر، مشاور امنیت ملی رئیس جمهور افغانستان تأکید کرد مقابله با شکل گیری و گسترش گروه های تروریستی و تکفیری نیاز مند اقدامات منسجم و هماهنگ میان کشورهای همسایه است.

■ خط قرمز ۴۰ کیلومتری در حوزه نظامی و اقداماتی که ایران انجام داده است

ایران اما در کنار مذاکرات با دولت افغانستان و گروه طالبان، در حوزه نظامی هم بیکار ننشسته است. علی اکبر ولایتی ۱۱ بهمن در کنفرانس دانشجویی حمایت از انتفاضه فلسطین تصریح کرده بود اجازه نمی دهیم با شکل گیری داعش در افغانستان ۹۰۰ کیلومتر از مرزهای ما به خطر بیفتد. ۲۶ آبان امسال، رزمایش «محمد رسول ا... ۳» توسط نیروی زمینی ارتش، در شمال شرق ایران آغاز شد. به گفته مقامات وقت ارتش، هدف این رزمایش، کسب آمادگی برای مقابله با «گروهک های تروریستی» و «نیروهای فرامنطقه‌ای و ناهم تراز» است. امیر رضا آذریان، فرمانده یکی از قرارگاه های عملیاتی خراسان گفته بود: «یکی از اهداف برگزاری این رزمایش، تمرین برای مقابله با اقدامات احتمالی گروهک های تروریستی در مرزهای کشور است.» یک روز قبل از آغاز رزمایش، احمدرضا پوردستان، فرمانده وقت نیروی زمینی ارتش هشدار داده بود که «داعش مطمئن باشد که اگر کوچک ترین غلطی کند با پاسخ تند و کوبنده ایران همراه خواهد شد. پوردستان، شهریور ماه در برنامه دستخط در پاسخ به این سوال که آیا ما افغانستان را دقیق رصد می کنیم، گفته بود: «بله. اشراف اطلاعاتی بسیار خوبی در مجموعه افغانستان وجود دارد. هم سپاه قدس حضور دارند و هم نیروهای اطلاعاتی ما حضور دارند. نفراتی که در افغانستان حضور دارند و اطلاعات را می آورند. اشراف اطلاعاتی کامل در مجموعه داعش داریم.» او تأکید کرده بود خط قرمز ۴۰ کیلومتری تعریف شده ایران برای تمامی مرزهای ایران است و شامل مرزهای شرقی هم می شود. وی در عین حال تأکید کرد ما اول به کشور متبوع اخطار می دهیم که اگر می توانید جلوی آن را بگیرید و اگر نمی توانید ما اقدام می کنیم. وی در همین برنامه تصریح کرده بود که امنیت مرزهای شرقی با سپاه و مرزبانی است. در شرایط کنونی در حالی که هنوز سند نهایی مذاکرات ایران و افغانستان که قرار است نقشه راه همکاری ها باشد تدوین نشده، اما به نظر می رسد نباید به تهیه این سند محدود شد و ایران باید علاوه بر حضور جدی تر در حوزه دیپلماسی، اقدامات اطلاعاتی و نظامی خود را با هماهنگی با دولت مرکزی تشدید کند تا بتوان خطر داعش در همسایگی ایران را با کمترین هزینه مدیریت کرد.

■ آخرین وضعیت توافق روند تدوین راهبردی ایران و افغانستان

درباره این توافق نامه بهرام قاسمی سخنگوی وزارت خارجه کشورمان نیز روز گذشته اظهار کرد: بعد از سفر آقای ظریف به کابل که در آن زمان سفر موفقی نیز ارزیابی شد، پنج کمیته بین مقامات دو کشور در خصوص موضوعات مختلف تشکیل شد و تاکنون این کمیته ها جلساتی را در تهران و کابل داشته اند. روند فعالیت برخی از کمیته ها با توجه به نوع مسائلی که در آن کمیته ها مطرح است با سرعت بیشتری در جریان است و در برخی از کمیته ها نیز مذاکرات همچنان ادامه دارد. قاسمی تاکید کرد: اگر در مجموعه کمیته ها بتوانیم به تفاهم لازم برسیم در نتیجه به مقدمات لازم و اساسی برای رسیدن به سند راهبردی دست پیدا خواهیم کرد.

آمریکا به دنبال حذف موانع حضور داعش در افغانستان

سید احمد موسوی مبلغ
کارشناس مسائل سیاسی افغانستان

بخشی از اطلاعاتی که نیروهای محلی ارائه می کنند حاکی از این است که کسانی که به عنوان داعش در افغانستان فعالیت می کنند فعلا افرادی نیستند که از بیرون آمده باشند بلکه تروریست هایی هستند که از قبل حضور داشته اند. البته گفته می شود که بالگردهای ناشناس در مناطقی که تحت کنترل تروریست ها و مخالفان دولت است مرتب در حال آمد و شد هستند. از نظر مهمات و تسلیحات هم تجهیزاتی که از تروریست ها به دست می آید مشابه همان تجهیزاتی است که آمریکا به ارتش افغانستان هم ارائه می کند. از طرفی زمینه چینی آمریکایی ها با کمک انگلیس و عربستان در حال انجام است تا موانع حضور داعش در افغانستان برطرف شود. از جمله این موانع، «استاد عطا» والی بلخ به عنوان یک فرد دارای قدرت نفوذ در شمال افغانستان و نیز نیروهای وابسته به ژنرال «عبدالرشید دوستم» مؤسس حزب جنبش ملی اسلامی افغانستان هستند که تلاش های جدی برای حذف آن ها از سوی آمریکایی ها و متحدانش وجود دارد. حتی زلمی خلیل زاد، سفیر اسبق آمریکا در افغانستان و عراق، هفته پیش در سفر به کابل «استاد عطا» را تهدید کرد که آمریکایی ها ممکن است به شکل دیگری درباره او تصمیم بگیرند.

در شرایط کنونی به نظر می رسد زمینه ارائه کمک توسط ایران یا روسیه برای مقابله با تروریست ها در افغانستان فراهم نیست. دلیلش هم این است که آمریکایی ها بر اساس دستور العملی که شورای امنیت تصویب کرده وارد این کشور شده اند. واشنگتن همچنین یک پیمان امنیتی با کابل دارد که اگرچه این پیمان برای افغانستان امنیتی نیاورده اما سبب شده تا آمریکایی ها در این کشور پایگاه نظامی داشته باشند. همچنین برخلاف سوریه و عراق که دولت های شان رسما از ایران و روسیه خواستند تا در مقابله با داعش به آن ها کمک کنند، دولت افغانستان وابسته به آمریکاست و بدون هماهنگی با آمریکا تصمیم نمی گیرد و با هر گونه کمک ایران یا روسیه در این باره مخالفت خواهد کرد. به طور کلی آمریکایی ها در ۱۶ سال گذشته تلاش کرده اند تا با دیگر کشورهای ذی نفع در افغانستان نظیر ایران یا روسیه کنار بیایند. اما اکنون هر آن چه را که به ایران مربوط باشد به شدت نفی می کنند؛ از جمله این که حملات تروریستی و انتحاری که به تازگی در افغانستان انجام می شود عمدتا علیه مکان هایی است که نزدیک به ایران هستند. بنابراین آمریکایی ها به دنبال تضعیف و حذف مطلق ایران از افغانستان هستند. لذا زمینه قانونی این کار فعلا بعید است اما ممکن است که این ضرورت احساس شود و توده های مردم به دنبال کمک گرفتن از ایران باشند. پیمان امنیتی هم که بین ایران و افغانستان نهایی شود، معلوم نیست چه بندهایی داشته باشد و چه نتایجی حاصل شود و به نظرم خیلی موثر نخواهد بود.

لزوم تکمیل فوری طرح کنترل اپتیکی مرزهای شرقی

محمد جواد جمالی
عضو هیئت رئیسه کمیسیون امنیت ملی مجلس

بعد از ناکامی جریان تکفیری داعش در عراق و سوریه، آمریکا برای مستقر کردن این جریان تروریستی در سه نقطه شمال آفریقا، آسیای شرق و افغانستان برنامه ریزی هایی داشته که محتمل تر از همه این ها افغانستان است. افغانستان به دلیل گستردگی مناطق، اقتدار ناکافی دولت مرکزی، حضور نیروهای ناتو در این کشور، قرابت تفکر داعش با اندیشه وهابیت و طالبان، وجود مافیای قوی تریاک به عنوان منبع درآمد و هم مرزی این کشور با پاکستان به عنوان کشوری که حوزه های علمی و مالی تفکر وهابیت در آن فعال است به عنوان اصلی ترین گزینه مطرح است. از جمله اهداف این جابه جایی استمرار پروژه ناامن سازی حوزه امنیتی منطقه، نفوذ آمریکا در منطقه، تحت فشار قرار گرفتن حوزه امنیتی ایران، روسیه و حتی چین است. ارتقای سیستم ایمنی مرزها از جمله مسائل مهمی است که جمهوری اسلامی ایران در دستور کار خود قرار داده و تسریع در طرح ایجاد سیستم «کنترل اپتیکی» مرزهای شرقی موضوع مهمی است که به آن توجه کرده ایم. به طور قطع در صورت تهدید مشترک کشورهای منطقه از سوی جریان های تروریستی، هدف مشترک برای تشکیل ائتلاف ایجاد می شود. از این رو می توان متصور بود در صورت جدی تر شدن خطر داعش در افغانستان ائتلاف هایی با روسیه، افغانستان، پاکستان و حتی چین را محتمل خواهد بود.

درباره افغانستان تدابیر امنیتی لازم انجام می شود

کمال دهقانی
نایب رئیس اول کمیسیون امنیت ملی مجلس

از آن جایی که آبشخور تفکر داعش کشورهای مرتجع عربستان سعودی و امارات است و این جریان همچنان مورد حمایت حامیان عرب و صهیونیستی خود قرار دارد این احتمال را می دهیم که داعش در نقطه ای دیگر چون افغانستان سر برون آورد. از آن جایی که جمهوری اسلامی ایران ایجاد امنیت را هدف اصلی حضور منطقه ای خود می داند و امنیت کشورهای همسایه نیز برایش مهم است تدابیر امنیتی در این زمینه انجام خواهد داشت. همان طور که دولت های عراق و سوریه خود از ایران دعوت کردند برای مقابله با تروریسم آن ها را یاری کنیم در صورت درخواست دولت افغانستان در آینده این موضوع را مورد توجه قرار خواهیم داد. ایران اکنون دارای تجربه مقابله با تروریسم است و می تواند این تجربه را در اختیار کشورهای درگیر تروریسم قرار دهد. همچنین موضوع ائتلاف کشورها برای مقابله با تروریسم مسئله مهمی است که ضرورت امروز جهان به شمار می رود و بارها مورد تاکید قرار گرفته است منتها متاسفانه معیارهای دوگانه ای در برخورد با آن دیده می شود. اما با این حال می توان انتظار داشت در صورت ظهور مجدد داعش در افغانستان و شرق آسیا ائتلافی دیگر میان افغانستان، روسیه و ایران و دیگر کشورها برای مقابله با تروریسم شکل بگیرد.